

Bildande av Oxeråsens naturreservat i Mora kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Reservatets slutliga gränser märks ut i fält.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6, och 30 §§ samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se Föreskrifter).

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Länsstyrelsen fastställer härmed skötselplanen, bilaga 3, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Om naturreservatet

Namn	Oxeråsen
Kommun	Mora
Län	Dalarna
NVR id	2063881
Natura 2000-beteckning	ingår ej i nätverket
Lägesbeskrivning	Naturreservatet ligger knappa milen fågelvägen söder om Evertsberg
Huvudsaklig karaktär	Äldre, delvis brandpräglad barrskog
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län
Fastigheter	Kråkberg S:45
Rättigheter	Tillfartsvägen belastar Gopshus GA:2. Jakträtten tillhör markägaren
Areal (ha)	Total areal: 278 Landareal: 276 Produktiv skogsmark: 242

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att skydda och bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Dessa utgörs av naturskogar, som delvis är brandpräglade, och andra ingående naturmiljöer till vilka många skyddsvärda arter är knutna.

Ett underordnat syfte är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska tillgodoses genom att

- de delar av skogsmarken som är präglade av brand bränns i lämpliga intervall.
- alternativa mekaniska åtgärder vidtas där naturvårdsbränning är lämpligt, men av praktiska skäl ej möjligt, med syftet att skapa strukturer som liknar dem som uppstår vid brand, såsom urglesning av gran, veteranisering av träd eller tillskapande av död ved.
- övrig skogsmark, myr, tjärnar och vattendrag samt övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas i huvudsak fritt
- enklare åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Skäl för beslut

Oxeråsen är ett för trakten ovanligt stort sammanhängande område av naturskogskaraktär, om än med viss påverkan av forna tiders dimensionsavverkningar. Större delen av området har tidigare klassats som nyckelbiotop. Huvuddelen av området äger den naturliga skogens artsammansättning och ekologiska funktion. Området är variationsrikt vad gäller trädslagsblandning, åldersfördelning och dimensioner. I den grandominerade delen av området finns rikligt med död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. I andra delar där tallen dominerar uppvisar skogen en tydlig brandprägel. Sammantaget ges goda förutsättningar för en stor artrikedom bland både växter, djur och andra organismer.

För att områdets naturvärden ska bevaras måste det undantas från skogsbruk. För att bevara och utveckla skogens brandpräglade kvalitéer är delar av skogen även i behov av skötsel genom naturvårdsbränning.

Föreskrifter

För att säkerställa syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter ska gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten,
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle, med följande undantag:
 - a. befintliga sikt- och skjutgator får underhållsröjas,
 - b. enstaka grenar och sly får röjas för att kunna se rågångsmarkeringar,
 - c. kvistar och småträd som växer in över leden får röjas bort, och träd som fallit över leden får kapas och flyttas undan,
3. gödsla, kalka, återföra aska i gödningssyfte, använda bekämpningsmedel eller på annat sätt kemiskt påverka områdets miljö eller organismer,
4. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast, vindkraftverk eller annan anläggning, med följande undantag:
 - a. enklare konstruktion av naturmaterial får uppföras vid jaktpass,
5. plantera in, så eller sätta ut växter, djur eller andra organismer,
6. framföra motordrivet fordon i terrängen på barmark, med följande undantag:
 - a. uttransport av fäلت vilt i enlighet med undantag från förbud enligt terrängkörningslagen är tillåtet med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation,
 - b. för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärendet. Insatsen ska omgående anmälas till Länsstyrelsen.

Efter tillstånd från Länsstyrelsens är det tillåtet att:

7. ta upp nya sikt- eller skjutgator i samband med jakt.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägars skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. Utmärkning av naturreservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder, anordningar och andra anläggningar för friluftslivets behov,
2. skötsel och restaurering genom naturvårdsbränning och/eller genom att på mekanisk väg tillskapa strukturer som annars uppkommer efter brand såsom död ved, kådimpregnerade träd, luckor och solbelysta träd i område utmärkt på föreskriftskarta, bilaga 2,
3. borttagande av granar som bränningsförberedande åtgärd, i område utmärkt på föreskriftskarta, bilaga 2,
4. borttagande av invasiva arter eller för området främmande arter,
5. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och naturreservatets syfte.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt då de inte nyttjar sin rätt att bruka marken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar, med följande undantag:
 - a. mindre, löst liggande grenar och kvistar får samlas in i syfte att göra upp eld,
2. framföra motordrivet fordon i terrängen på barmark, med följande undantag:
 - a. körning i samband med transport av sjuka personer till läkare eller sjukvårdsanstalt eller i andra jämförliga trängande fall är tillåtet,

Efter tillstånd från Länsstyrelsens är det tillåtet att:

3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (t.ex. insekter).

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § ska gälla omedelbart även om de överklagas. De träder i kraft vid datum som framgår i länets författningssamling, ett dokument som trycks i anslutning till det att beslutet är fattat.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av de vägar som syns på beslutskartan. Med normalt underhåll avses sådana åtgärder som syftar till att upprätthålla anläggningarna i dagens utformning, utbredning och funktion.

Förtydliganden av föreskrifter

I föreskrift A4 undantas uppförande av enklare konstruktion av naturmaterial vid jaktpass. Det innefattar även jakttorn.

I föreskrift A6 regleras terrängkörning. Angående undantaget från föreskriften som handlar om uttransport av vilt ska begreppet "skador" inte tolkas lika strikt som "märken". Terrängkörning får aldrig medföra att hydrologiska förhållanden eller vattenkvalitet förändras. Vid tidpunkten för detta beslut omfattar undantaget för uttransport av fäلت vilt enligt terrängkörningslagen fälld älg, björn, hjort eller vildsvin.

I föreskrift B2 förpliktigas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla skötselåtgärder i form av naturvårdsbränning. I begreppet innefattas förberedande åtgärder såsom borttagande av mindre granar eller gränssäkrande åtgärder, t.ex. anläggande av mineraljordssträngar eller borttagande av vissa träd som utgör en säkerhetsrisk längs gränsen.

I föreskrift C3 förbjuds att utan Länsstyrelsens tillstånd gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar, samt att samla in djur. Matsvamp och bär får plockas i naturreservatet.

Dispens

Länsstyrelsen får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade föreskrifter.

Beskrivning av området

Natur- och friluftsvärden

Oxeråsen består av ett stort sammanhängande område skog i kuperad bergsterräng med skiftande sammansättning. Här finns såväl delar med tallskogsdominans, som rena granskogsdelar samt barrblandskog. Skogen har historiskt påverkats och formats av upprepade skogsbränder, och spåren efter dessa finns att se i stubbar och lågor. Tallskogen är bitvis ljusöppen med stort inslag av träd över 200 år. Beståndsåldern generellt är relativt hög. I de grandominerade sluttningarna är förekomsten av död ved riklig. Större delen av området är opåverkat av modernt skogsbruk, även om spår efter forna dimensionsavverkningar finns. Några delområden har gallrats i olika hög grad decennier tillbaka i tiden.

Hela området är tydligt påverkat av bränder historiskt och i en brandstubbe har brandljud från sex bränder räknats in.

Där tallen dominerar är brandprägel tydlig. Mängden död ved varierar, men är generellt inte påtagligt hög i dessa delar. Oxeråsens brantare och grandominerade sidor håller däremot rikliga mängder död ved i form av lågor av skiftande ålder och grovlek. På sina håll är terrängen rent svårframkomlig på grund av alla lågor. Granskogen är flerskiktad med stor ålders- och diameterspridning. Mot höjderna förekommer dessutom mycket toppbrott.

I området har en rad naturvårdsintressanta arter noterats. Vissa av dessa har sitt levnadsutrymme i naturskogsartade och brandpåverkade tallskogar, såsom fläckporing, gräddporing, dvärgbägarlav och mörk kolflarnlav. I de grandominerade områdena finns rikligt med garnlav och vedsvampar som ullticka och granticka.

Den led som genomkorsar reservatet utgör en del av den pilgrimsled som gått från Mälardalen till domkyrkan i Nidaros, Trondheim enligt markägaren.

Planeringsbakgrund

I kommunens översiktsplan är området enbart klassat som skogsmark och den pågående markanvändning i landskapsavsnittet är skogsbruk.

Området ligger inom Venjans bränningslandskap i Dalarnas strategi för naturvårdsbränningar.

Oxeråsen ligger inom Venjans värdetrakt och gränsar till ett mindre biotopskydd. I en värdetrakt ligger områden med höga naturvärden så nära varandra att arter förmodas ha en större chans att sprida sig mellan dem

vilket ökar deras möjligheter till överlevnad på lång sikt. Värdeetrakten sägs därmed ha en god funktionalitet ur ett landskapsekologiskt perspektiv. Filiberget är ett närliggande naturreservat som ligger inom samma värdeetrakt.

Reservatet berör ett område som är av betydelse för totalförsvaret och som enligt 3 kap. 9 § första stycket MB så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Länsstyrelsen bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt motverkar totalförsvarets intressen, eftersom skogsmark kommer att fortsätta utgöra områdets karaktär och inga byggnationer tillåts eller planeras inom förvaltningen av området.

Ett permanent skydd av Oxeråsen medför ett bidrag till uppfyllandet av miljömålen *Levande skogar* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Ärendets handläggning

En ovanligt stor nyckelbiotop på över 200 ha registrerades 2013 av Skogsstyrelsen inom det område som nu är föreslaget för bildande av naturreservat.

Området runt Oxeråsen beskrevs år 2016 i rapporten *Venjans skogsrike* – en inventering som genomfördes av ideell naturvård. Större delen av området som nu är aktuellt för reservatsbildning hade dessförinnan registrerats av Skogsstyrelsen som nyckelbiotop.

Markägarna Lund-Skogarnas Samfällighetsförening lämnade 2017 in en intresseanmälan om att skydda området formellt som naturreservat. Länsstyrelsen inventerade området 2018 och fann att det låg i linje med den regionala strategin för formellt skydd av skog. Det kom emellertid att dröja till 2021 innan ekonomiskt utrymme fanns att inleda en reservatsbildningsprocess.

En ekonomisk värdering utfördes under sommaren 2022 och inträngsersättning betalades ut samma höst. Färdigställande av beslut och skötselplan fick däremot skjutas något på framtiden, då beslutande av andra objekt behövde prioriteras högre.

Den 18 oktober 2024 såldes fastigheten till Heloos Skog AB.

Förslag till beslut har remitterats till berörda markägare, innehavare av särskild rätt, vissa myndigheter samt intresseorganisationer. Yttranden har inkommit från Mora kommun, Skogsstyrelsen, SGU (Sveriges geologiska undersökning, Heloos Skog AB, Lund-skogarnas samfällighetsförening samt Jägareförbundet Dalarna. Framförda synpunkter och hantering av dessa framgår under rubriken "Länsstyrelsen bedömning" nedan.

Motivering

Ett mark- eller vattenområde får av Länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat, se 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsens bedömning

Det föreslagna området har höga naturvärden och utgör ett för trakten ovanligt stort sammanhängande område av äldre naturskogsartad skog som inte påverkats av modernt skogsbruk.

Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov tillgodoses bäst genom bildande av naturreservat. Beslutet följer de riktlinjer som gäller för Länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

För att skydda och sköta områdets natur- och friluftsvärden fattar Länsstyrelsen beslut om föreskrifter och fastställer en skötselplan. Föreskrifterna behövs för att naturreservatet ska uppnå sitt syfte att bevara områdets naturvärden för framtiden. För de gällande föreskrifterna finns ett antal undantag som främst syftar till att tillgodose jaktintresset eller allmänna intressen som räddningsinsatser och friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att dessa undantag inte kommer påverka områdets naturvärden i en sådan omfattning att syftet med naturreservatet åsidosätts.

Naturvårdsbränning har föreslagits som skötselåtgärd för delar av reservatet. Praktiska eller ekonomiska omständigheter kan göra att bränning inte kan genomföras, och ibland kanske inte önskat resultat uppnås vid bränningar. Därför har även mekaniska åtgärder i tallskog föreslagits som möjligt alternativ för att åstadkomma strukturer som liknar dem som uppstår efter brand.

Nedan redogörs för inkomna yttranden och Länsstyrelsens hantering av synpunkter i dessa i beslutet.

Mora kommun har inga invändningar mot förslaget till bildande av naturreservatet.

Skogsstyrelsen ser positivt på att naturvärdena i området skyddas långsiktigt och tillstyrker förslaget till bildande av naturreservatet.

SGU avstår yttrande, men hänvisar till en generell bilaga med önskemål om att det tydligt ska framgå i reservatsföreskrifterna att viss typ av verksamhet, när den utförs av statlig myndighet med uppgift att undersöka landets geologiska beskaffenhet ska tillåtas. Det gäller kartering av berggrund (viss provtagning och stenknackning), geokemisk provtagning (ca 2 prover per kvadratkilometer) och/eller geofysiska mark- eller flygmätningar.

Länsstyrelsen bedömer, med stöd av Naturvårdsverket, att ett undantag i föreskrifterna som tillåter sådan verksamhet kan riskera att strida mot syftet

med reservatet i vissa fall, och att det därför inte kan meddelas.
Tillstånd/dispens måste således sökas i varje enskilt fall.

Heloos Skog AB har lämnat följande synpunkter:

a. Villkoren avseende vad som avses med normalt underhåll av väg, vilka redogörs för i en separat bilaga till förslaget till beslut, anses var för detaljstyrande och försvårande. 1-2 m anses också vara för kort avstånd från dikets bakkant för undanhållande av vegetation för att skydda vägkroppen mot inväxande av rötter. Istället föreslås en instruktion med möjlighet att hålla undan vegetation 10 m från vägmitt.

Länsstyrelsen tar till sig synpunkten om att en förenkling är önskvärd. Bilagan tas bort och ersätts med en skrivning som istället definierar underhåll av väg som åtgärder vilka syftar till att upprätthålla anläggningen i dagens utformning, utbredning och funktion.

b. Nyttjandet av vägen bör regleras ekonomiskt baserat på båtnad, där Länsstyrelsen går in och tar en rimlig kostnad. Alternativt kan vägen bommas.

Länsstyrelsen har för avsikt att gå in och ta över andelstal i vägsamfälligheten på sedvanligt sätt efter omräkning enligt en etablerad modell. Det görs i en separat process som inte är klar vid tidpunkten för beslutet för reservatet.

c. Markägaren önskar bli underrättad om när Länsstyrelsen utför åtgärder i naturreservatet för skötsel och annat.

Länsstyrelsens bedömning: I beslutets B-föreskrifter anges vilka åtgärder som ingår i reservatets skötsel och som markägaren därmed förväntas tåla. Länsstyrelsen i Dalarna har inte kapacitet att ha rutinen att alltid informera alla markägare om varje åtgärd i reservaten oavsett omfattning. Länsstyrelsens naturförvaltande enhet kommer emellertid efter önskemålet att ha ambitionen att informera markägarna i detta reservat inför större åtgärder. Detta framgår i interna instruktioner samt i skötselplanen. Inför en eventuell dragning av ny led ska dialog ske.

d. Beträffande jakten bör även nya sikt- och skjutgator få anläggas, eftersom villkoren ska vara länge och miljön förändras över tid. Ett förtydligande av att det är tillåtet att uppföra jaktorn önskas. De framför också att undantaget som tillåter uttransport av vilt bör justeras så att utrymme ges för andra djurarter som kan tillkomma över tid.

Länsstyrelsens bedömning: Att underhålla befintliga sikt- och skjutgator har normalt en mindre påverkan än att röja fram nya. Länsstyrelsens bedömning är att om upptagande av nya sikt- och skjutgator skulle undantas i sin helhet från förbuden innebär det i teorin att en obegränsad mängd träd och buskar

skulle vara tillåtet att röja bort var som helst i hela området, vilket inte är förenligt med reservatets syfte. Länsstyrelsen tillmötesgår i stället önskemålet genom att lägga in den föreslagna åtgärden som tillåten efter tillstånd. På så vis möjliggörs en dialog kring åtgärden, vilken om den är lämpligt utförd inte bedöms strida mot reservatets syfte. Jakttorn förs in som ett förtydligande exempel på enklare konstruktioner som kan vara av naturmaterial. Undantaget som tillåter uttransport av fälld älg, björn, hjort eller vildsvin är kopplat direkt till terrängkörningslagens undantag från förbud mot terrängkörning. Länsstyrelsen kan inte undanta sådant som är förbjudet enligt annan lagstiftning. En ändring görs emellertid i föreskrifterna så att undantaget hänvisar till terrängkörningslagen i stället. Detta så att undantagen fortsätter att harmoniera med denna lag i det fall uppräknade arter skulle komma att ändras där över tid.

e. Markägaren anser att det är orimligt att ansvaret vilar på dem för eftersläckning vid uppkommen brand. Man befarar också att risken för skogsbrand ökar efter det att skogen skyddats som reservat, dels för att friluftslivet kan antas öka, dels av att strukturen i beståndet blir tätare utan skogsskötselåtgärder.

Länsstyrelsen vill förtydliga att ansvaret och kostnaderna för eftersläckning vid naturvårdsbränning som skötselåtgärd vilar på Länsstyrelsen. Skyldigheten att som markägare ansvara för eftersläckning gäller vid spontant uppkommen skogsbrand. Ansvaret innebär efterbevakning efter det att räddningstjänsten släckt och lämnat över, för att säkerställa att inte branden blossar upp igen. Det är inte juridiskt möjligt att överta det formella ansvaret för eftersläckning från markägaren enligt Naturvårdsverkets tolkning av Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 2§. Dock har Länsstyrelsen i egenskap av förvaltare av naturreservatet alltid ambitionen att bistå med personal och material så långt det är möjligt. Beträffande risken för brand är det inte uppenbart så att ett tätare och oskött bestånd innebär större risk för brand, utan snarare tvärtom. Täta och därmed fuktigare bestånd minskar risken för antändning. Om det väl brinner är det finbränslet på marken i form av uttorkad mossa, humus och ris som bär elden framåt och inte trädkronorna eller döda träd, utom i extrema undantagsfall. Ett ökat friluftsliv skulle däremot kunna tänkas öka risken för brand. I detta reservat räknar dock Länsstyrelsen med ett tämligen litet besöksstryck. Oavsett riskerna kan emellertid Länsstyrelsen inte överta det juridiska ansvaret för efterbevakning.

Lund-skogarnas Samfällighetsförening har tagit del av Heloos Skog AB:s yttrande och instämmer i synpunkterna som rör jakt samt att andelar för vägen bör beräknas utifrån båtnad.

Länsstyrelsens bedömning framgår i resonemanget ovan utifrån Heloos Skog AB:s synpunkter och Länsstyrelsens bemötanden.

Jägareförbundet Dalarna anser att det ska vara tillåtet att röja nya sikt- och skjutgator för de fall man behöver justera riktningen eller flytta passet för en säker och effektiv jakt. Inte minst av anledningar som hänger samman med ett förändrat eller ökat friluftsliv.

Länsstyrelsen bedömer att ett tillståndskrav istället för förbud bör kunna tillgodose behovet om det uppstår, samtidigt som en dialog om förutsättningarna möjliggörs, se tidigare resonemang.

Länsstyrelsen bedömer att beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken samt den kommunala översiktsplanen.

Länsstyrelsen bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Länsstyrelsen bedömer att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Genom bildandet av naturreservatet gör Länsstyrelsen bedömningen att ett antal ekosystemtjänster påverkas. Skyddandet av Oxeråsen från skogsbruk och andra åtgärder säkerställer bevarandet av den biologiska mångfalden i området, vilket är en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster. Utöver detta ökas exempelvis möjligheterna för området att utgöra ett mål för friluftsliv och turism; att påverka det lokala mikroklimatet gynnsamt; samt att reglera vattenflöden och rena vatten. Naturreservatets bildande har också negativa följder för några ekosystemtjänster, t.ex. möjligheten för området att leverera virke och andra råmaterial.

Av ovan redovisade skäl anser Länsstyrelsen att Oxeråsen ska avsättas som naturreservat.

Upplysningar

Vissa verksamheter och åtgärder omfattas av dispens eller tillståndskrav med stöd av föreskrifter som fattas i detta beslut enligt 7 kap. 5, 6, och 30 §§ miljöbalken. Länsstyrelsen vill påminna om att vissa verksamheter och

åtgärder m.m. utöver aktuella föreskrifter även kan omfattas av andra bestämmelser i miljöbalken eller i annan lagstiftning.

Bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog gäller ej inom naturreservatet. Det innebär t.ex. att eventuella vindfällan och stormskadad skog ska lämnas orörda. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom naturreservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Vid spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9 § lagen om skydd mot olyckor (2003:778).

Kungörelse

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken ska kungöras i länets författningssamling. Beslutet delges sakägarna enligt sändlista med delgivningskvitto.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till regeringen, Klimat- och näringslivsdepartementet, se bilaga 4.

De som medverkat i beslutet

Detta beslut har fattats av landshövding Helena Höij. I den slutliga handläggningen deltog även jurist Sarah Bauer, enhetschef Jemt Anna Eriksson och naturvårdshandläggare Kristin Persdotter, den sistnämnda föredragande.

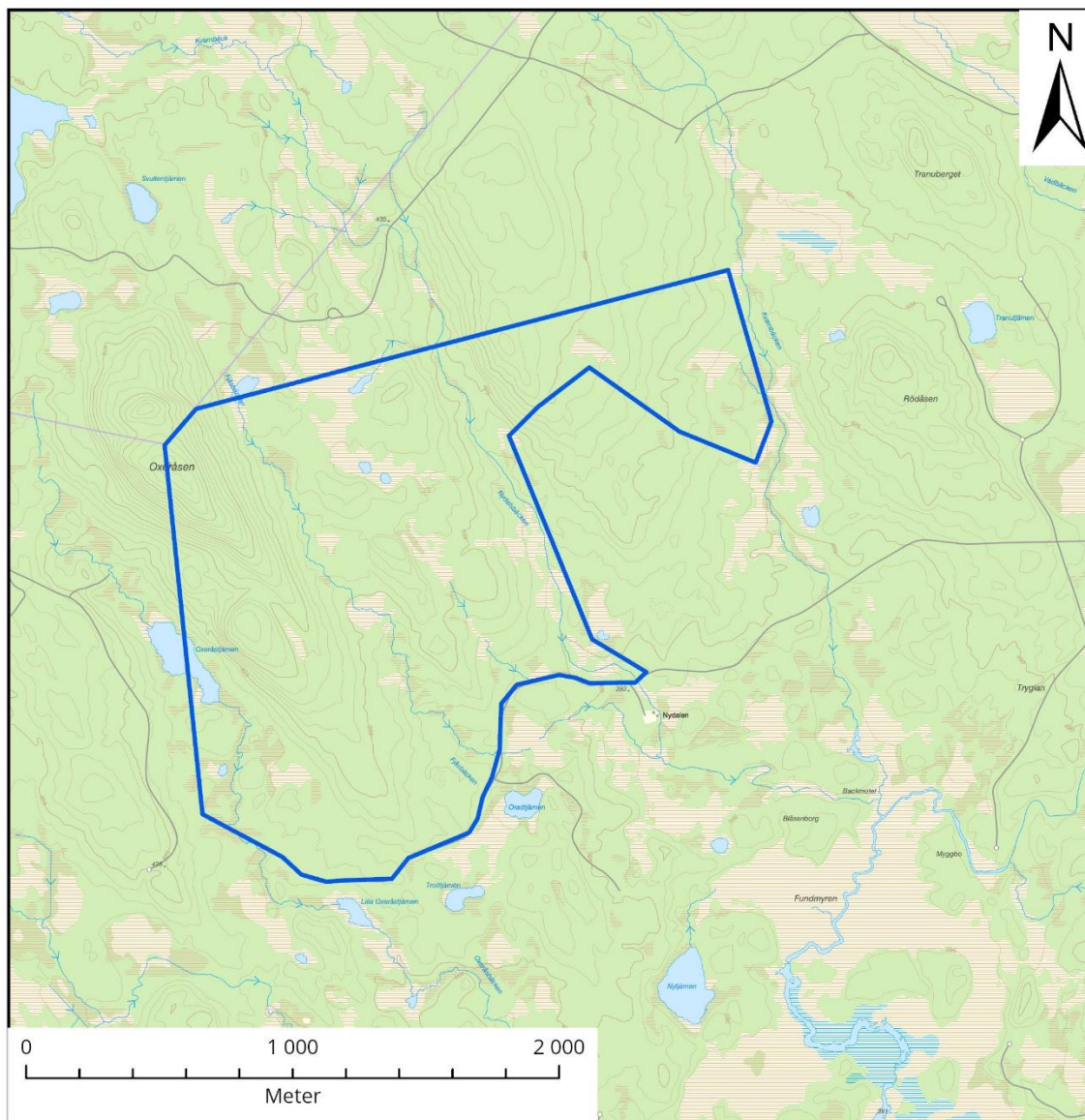
Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilagor

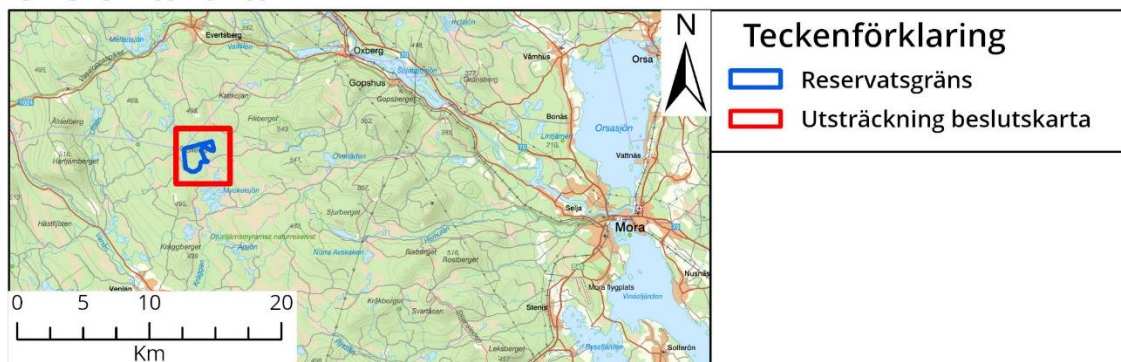
Bilaga 1	Beslutskarta
Bilaga 2	Föreskriftskarta
Bilaga 3	Skötselplan
Bilaga 4	Överklagningsinformation

Beslutskarta för Oxeråsens naturreservat

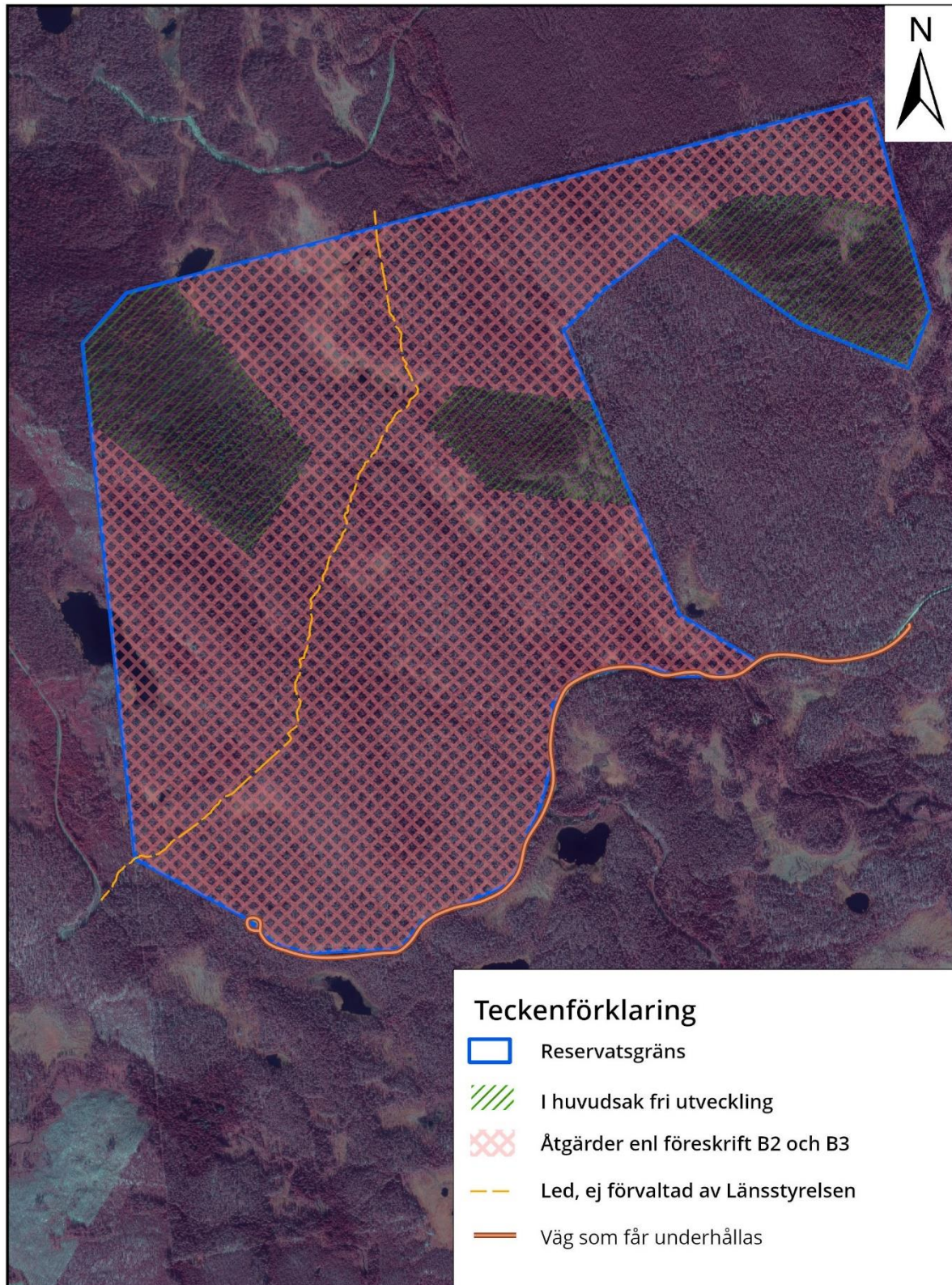

Översiktskarta

Föreskriftskarta för Oxeråsens naturreservat

0 500 1 000
Meter

Skötselplan för Oxeråsens naturreservat

Denna skötselplan har upprättats av Länsstyrelsen enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Foto: Kristin Persdotter

Innehållsförteckning

Skötselplan för Oxeråsens naturreservat	1
Administrativa data.....	3
Markslag i hektar*	3
Beskrivning av området	4
Geovetenskap	4
Biologi	4
Kulturhistoria	7
Jakt, fiske och övrigt friluftsliv	7
Infrastruktur	8
Källförteckning	8
Plandel.....	9
Syfte med naturreservatet.....	9
Prioritering mellan bevarandevärden	9
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder.....	9
Skötselområde 1: Brandpräglad barrskog - naturvårdsbränning alternativt mekanisk skötsel i lämpliga delar	10
Skötselområde 2: Våtmarker, tjärnar och vattendrag samt äldre granskog - i huvudsak fri utveckling	12
Skötselområde 3: Friluftsliv och anläggningar	12
Jakt och fiske	13
Dokumentation och uppföljning.....	13
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder.....	13
Bilagor	13

Administrativa data

Administrativa data	
Namn	Oxeråsens naturreservat
Kommun	Mora
NVR id	2063881
Natura 2000-beteckning	Ingår ej i nätverket
Rättigheter	Tillfartsvägen belastar Gopshus GA:2 Jakträttigheterna tillhör markägaren
Bebyggelser och anläggningar	-
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län

Markslag i hektar*

Markslag	Areal (ha)
Tallskog	143
Granskog	38
Barrblandskog	64
Barrsumpskog	22
Våtmark	8
Vatten	2
Totalt	277

* Uppdelning enl. Nationella marktäckedata, Naturvårdsverket.

Beskrivning av området

Oxeråsens naturreservat är namngett efter det över 500 m höga berg vars rygg sluttar mot sydost inom reservatets gränser. I en skrift från 40-talet om Venjans historia spekuleras i att namnet Oxeråsen kan vara en härledning från *Oxarv*- med betydelsen "mark rik på älg".

Geovetenskap

Oxeråsen ligger inom den naturgeografiska regionen som benämns bergkullslätt. Området utgörs ett moränbacklandskap med inslag av torv på våtmarkerna samt i viss mån berghällar. Berggrunden i området utgörs av relativt sura, vulkaniska bergarter som bildades för ca 1,7 miljarder år sedan.

Terrängen är kuperad med låga åsryggar i N-S riktning i de sydligare delarna medan marken höjer sig betydligt högre och mot själva berget Oxeråsen i nordväst.

Biologi

Vegetation, flora och funga

Fältskiktet domineras av ris, främst blåbär, med örter och fräkenväxter i bäckdrågen. I bottenskiktet återfinns de vanliga skogsmossorna. I öster avgränsas området mot en skogsbäck omgiven av gransumpskog som bitvis är bördig med högrter i fältskiktet.

I området har en rad naturvårdsintressanta arter noterats. Arter som återfinns på den döda veden i barrnaturskogen är bland andra fläck- och gräddporing. Arter som talticka, dvärgbägarlav, vedskivlav och kolflarnlav vittnar om skogens brandpräglade förflutna.

Skogstillstånd

Oxeråsen består av ett stort, sammanhängande område äldre skog i kuperad bergsterräng med skiftande sammansättning. Här finns såväl delar med tallskogsdominans, rena granskogsdelar samt delar med barrblandskog.

Skogen har historiskt påverkats och formats av upprepade skogsbränder, och spåren efter bränderna finns att se i stubbar och lågor. I en stubbe har spår i form av brandljud från sex bränder räknats in.

Utöver spår efter äldre tiders dimensionsavverkningar är området med några undantag opåverkat av modernt skogsbruk. Vissa delar är påverkade av gallring/avverkning genomförda innan 1960-talet, men har gott om kvarvarande gamla överståndare kvar. Beståndsåldern varierar, men är generellt hög. I stora delar av området ligger den på ca 170 år, medan den i

andra delar är lägre, ibland i kombination med en påbörjad självgallring som lyfter naturvärdena. Gamla tallar över 200 år är ett vanligt inslag i området.

Tall dominerar merparten av området, framför allt i den södra delen, och naturvårdsbränningar skulle i dessa delar ytterligare förstärka områdets naturvärden. Mängden död ved varierar här, men är generellt inte påtagligt hög. Många av lågorna är av yngre karaktär, men det finns även övermossade gamla tallågor med hård silverved här och var.

Oxeråsens brantare och grandominerade sidor håller däremot rikliga mängder död ved i form av lågor av skiftande ålder och grovlek. På sina håll är terrängen rent svårframkomlig på grund av alla lågor. Granskogen är flerskiktad med stor ålder- och diameterspridning. Mot höjderna förkommer en hel del toppbrott.

Fauna

Faunan har inte närmare undersökts i området, men många fåglar torde kunna trivas i de omväxlande miljöerna. Spår visar att tretåig hackspett håller till i skogen.

Värdefulla arter

Vid inventering och fältbesök i området har flera värdefulla arter noterats. I listan nedan presenteras de arter som är upptagna på rödlistan eller är fridlysta (§). Hotkategorierna i rödlistan är akut hotad (CR), starkt hotad (EN), sårbar (VU), nära hotad (NT) och kunskapsbrist (DD).

Svampar

Latinskt namn	Namn	Hotkategori	§
<i>Anthoporia albobrunnea</i>	Fläckporing	VU	
<i>Phellinidium ferrugineofuscum</i>	Ullticka	NT	
<i>Phellodon niger</i>	Svart taggsvamp	NT	
<i>Porodaedalea chrysoloma</i>	Granticka	NT	
<i>Porodaedalea pini</i>	Tallticka	NT	
<i>Sidera lenis</i>	Gräddporing	VU	

2024-12-09

511-621-2017

Lavar

Latinskt namn	Namn	Hotkategori	§
Alectoria sarmentosa	Garnlav	NT	
Bryoria nadvornikiana	Violettgrå tagellav	NT	
Calicium denigratum	Blanksvart spiklav	NT	
Carbonicola anthracophila	Kolflarnlav	NT	
Carbonicola myrmecina	Mörk kolflarnlav	NT	
Chaenotheca gracillima	Brunpudrad nållav	NT	
Chaenotheca subroscida	Vitgrynig nållav	NT	
Chaenothecopsis fennica	Blågrå svartspik	NT	
Cladonia parasitica	Dvärgbägarlav	NT	
Hertelidea botryosa	Vedskivlav	NT	
Microcalicium ahlneri	Kortskaftad ärgspik	NT	
Ramboldia elabens	Vedflamlav	NT	

Kärlväxter och mossor

Latinskt namn	Namn	Hotkategori	§
Crossocalyx hellerianus	Vedtrappmossa	NT	
Corallorhiza trifida	Korallrot		§
Dactylorhiza maculata	Jungfru marie nycklar		§
Lycopodium annotinum subsp. annotinum	Vanlig revlummer		§
Lycopodium clavatum	Vanlig mattlummer		§
Neottia cordata	Spindelblomster		§

Fåglar

Latinskt namn	Namn	Hotkategori	§
Tetrastes bonasia	Järpe	NT	Ja
Anser erythropus	Tretåig hackspett	NT	Ja

Kulturhistoria

Inga kända registreringar av fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar finns för området. Strax söder om reservatet ligger Nydalens fäbod, som hörde till Kråkbergs by i Mora. Enligt muntliga uppgifter från markägaren var Nydalen en långfäbod som bland annat användes för myrslåtter. Verksamheten där har förmodligen påverkat skogens struktur historiskt sett.

Genom området går en gammal stig som enligt markägaren utgjorde en av de pilgrimsleder som ledde till Nidarosdomen i Trondheim. På vissa sträckor syns tydligt hur stigen stenrensats och att trampet med tiden medfört att den gröpt sig ned i terrängen. Leden syns även på generalstabskartan från 1921.

Figur 1. Generalstabskartan från 1921, med stigen markerad genom det nuvarande naturreservatet. Generalstabskartan © Lantmäteriet.

Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Oxeråsen ingår i Kråkbergs viltvårdsområde och fisket tillhör Mora-Våmhus fiskevårdsområde.

Den led som nämnts ovan är väl markerad i terrängen och på de flesta håll lätt att följa genom reservatet.

Området är beläget vid vägs ände långt från bebyggelse och utöver jakt och fiske torde området vara sparsamt utnyttjat av allmänheten.

Infrastruktur

En enskild väg, Gopshus GA:2, förvaltas av Nydalsvägens Samfällighetsförening och löper längs södra gränsen för naturreservatet.

Källförteckning

Solders S. (Red.) 1957. Venjans församling 350 år. Falun.

Generalstabskartan 2021. Skala 1:100 000. Lantmäteriet.

Nationell strategi för formellt skydd av skog. 2017. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. Rapport 6762:2017.

Lundin F. Strategi för naturvårdsbränning i Dalarnas län. Länsstyrelsen i Dalarnas län. Rapport 2015:03.

Oldhammer B. (Red.) 2016. Venjans Skogsrike – en inventering av skyddsvärda naturskogar i västra Mora och gränstrakterna av Malung och Älvdalen.

ArtDatabanken, 2020: Rödlistade arter i Sverige 2020

Webbsidor

Mora kommuns översiktsplan, beslutad 2006:
<https://morakommun.se/bygga-bo-och-miljo/samhallsplanering/oversiktsplanering.html> [2024-09-04]

SLU Artdatabanken. Artfakta. www.artfakta.se

SLU Artdatabanken. Artportalen. www.artportalen.se

Plandel

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att skydda och bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Dessa utgörs av naturskogar, som delvis är brandpräglade, och andra ingående naturmiljöer till vilka många skyddsvärda arter är knutna.

Ett underordnat syfte är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska tillgodoses genom att

- de delar av skogsmarken som är präglade av brand bränns i lämpliga intervall.
- alternativa mekaniska åtgärder vidtas där naturvårdsbränning är lämpligt, men av praktiska skäl ej möjligt, med syftet att skapa strukturer som liknar dem som uppstår vid brand, såsom urglesning av gran, veteranisering av träd eller tillskapande av död ved.
- övrig skogsmark, myr, tjärnar och vattendrag samt övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas i huvudsak fritt.
- enklare åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Prioritering mellan bevarandevärden

Naturreservatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i 3 skötselområden (se bilaga 1):

1. Brandpräglad barrskog med naturvårdsbränning alternativt mekanisk skötsel
2. Våtmarker, tjärnar och vattendrag samt äldre granskog med fri utveckling
3. Friluftsliv och anläggningar

Skötselområde 1: Brandpräglad barrskog – naturvårdsbränning alternativt mekanisk skötsel i lämpliga delar

Beskrivning

I huvuddelen av området är skogen talldominerad med tydlig brandprägel. I vissa delar är graninblandningen emellertid inte försumbar. Mängden död ved varierar, men är generellt inte påtagligt hög. Många av lågorna är av yngre karaktär, men det finns även övermossade gamla tallågor med hård silverved här och var.

Beståndsstrukturen varierar mycket mellan olika delar av reservatet och vissa delar av skötselområdet lämpar sig utmärkt att bränna, medan det i andra delar kommer att vara svårt att utföra sådan skötsel. Där kan istället mekaniska åtgärder vidtas vid behov som syftar till att utveckla och bibehålla en naturskogsartad struktur.

Bevarandemål

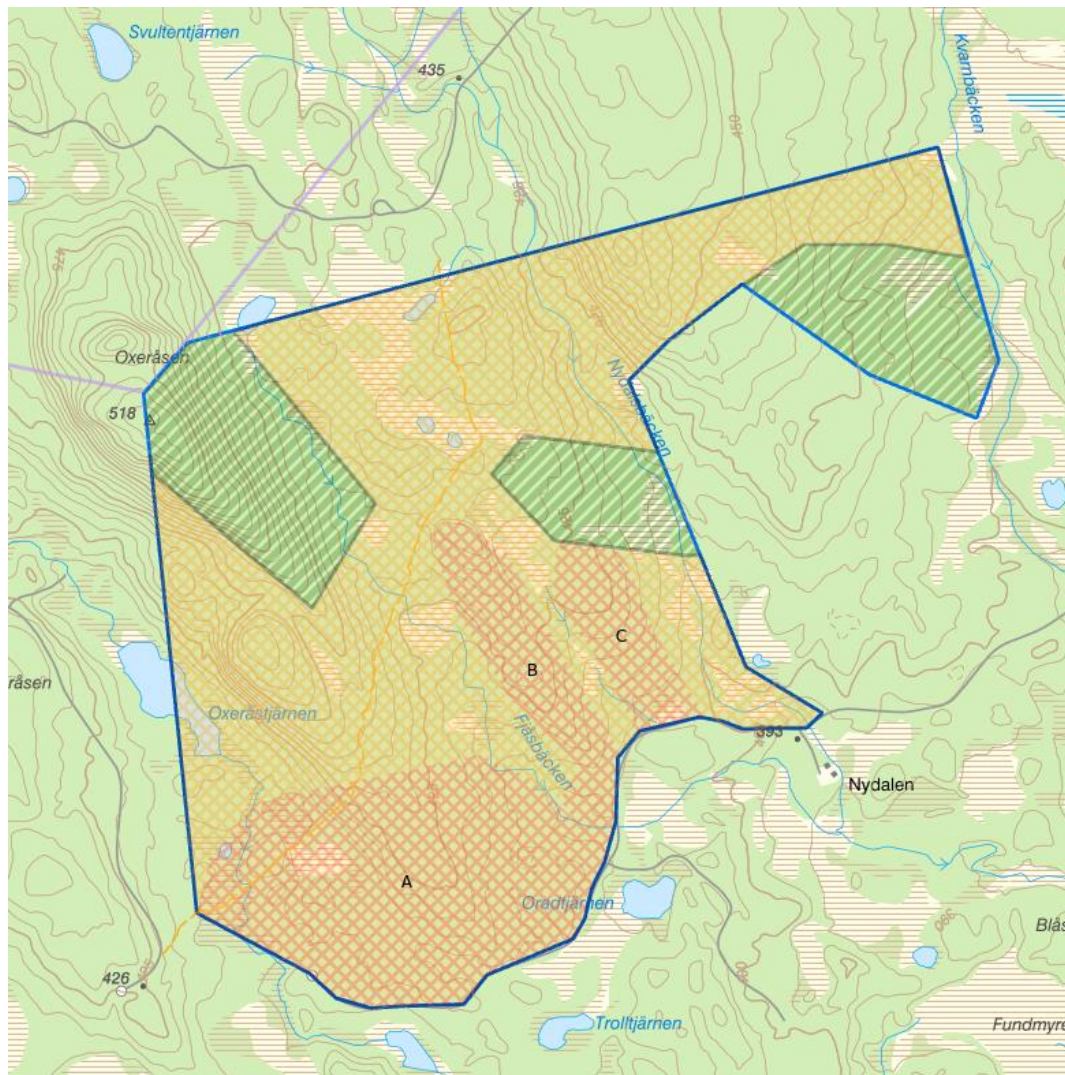
I de delar som lämpar sig för naturvårdsbränning är områdets struktur och sammansättning tydligt påverkat av brand och branden har en roll i områdets utveckling. Områdets gammeltallar gynnas vid brand och får möjlighet att fortleva och bli mycket gamla. I perioder efter brand/bränning är området mer öppet och präglat av betydande mängder död ved och typiska arter som etablerar sig efter branden. I senare stadier är området mer slutet.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

Naturvårdsbränning utförs i lämpliga delar med en bränningsinriktning som strävar efter att skapa brandljud i klenare tallar samt låta en stor del av de gamla tallarna överleva branden.

I kartan nedan pekas med ungefärligt läge några områden ut som särskilt väl lämpar sig för naturvårdsbränning (rött kryssraster). Bestånd A är påverkat av gallring i modern tid och saknar i princip död ved samt riktigt gamla träd. Bestånd B är en ren tallskog med spridda tallar över 200 år, en del silverlågor och annan död ved samt viss självgallring. Bestånd C är ett glest bestånd som gallrats kraftigt innan 1975, men där rikligt med gamla tallar finns kvar.

Gränserna för skötselområdet är ungefärliga och kan justeras om det krävs för att nå naturvårdsbränningens syfte eller för att kunna genomföra en naturvårdsbränning på ett säkert och tekniskt möjligt sätt. Myrarna ligger av detta skäl inom skötselområdet, även om de i huvudsak ska lämnas för fri utveckling.

Vid skötselåtgärder är det viktigt att ta hänsyn till den gamla pilgrimsleden.

Löpande skötsel

Återkommande bränning med intervall som är naturliga för trakten.

Där behov finns kan som komplement mekaniska åtgärder vidtas. Det kan exempelvis innebära friställande av naturvärdesträd eller tillskapande av strukturer som efterliknar de som uppstår efter brand, såsom veteranisering av tallar, urglesning av gran och tillskapande av död ved.

Markägaren ska informeras inför större skötselåtgärder.

Skötselområde 2: Våtmarker, tjärnar och vattendrag samt äldre granskog – i huvudsak fri utveckling

Beskrivning

Skötselområdet präglas av helt grandominerade bestånd. I sluttningen upp mot Oxeråsens topp står grov, gammal granskog med rikliga mängder död ved av skiftande ålder och storlek. I ett parti längs Nydalsbäcken är granskogen fuktig och något yngre. Slutligen finns ett område med fuktigare barrblandskog längst i öster. I skötselområdet ingår även naturreservatets våtmarker, tjärnar och vattendrag.

Bevarandemål

Området präglas av olikåldrig skog vilken domineras av gamla granar. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig. Omvälvande störningar i form av t.ex. stormfällning och/eller insektsangrepp kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär, men detta är en del av skogens utveckling.

Skötselåtgärder

Området lämnas till fri utveckling. Endast mindre åtgärder för att friställa särskilt värdefulla naturvärdesträd genomförs vid behov.

Skötselområde 3: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

Den äldre led som markerats i terrängen är utmärkt av privata aktörer. Inga övriga anläggningar finns i dag i reservatet.

Bevarandemål

Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller där finns på informationstavlor i anslutning till området och på Länsstyrelsens hemsida.

I dagsläget planeras ingen led på initiativ av Länsstyrelsen i området, men på sikt kan eventuellt en rundslinga anläggas, vilken i så fall med fördel knyter an till den befintliga, kulturhistoriskt intressanta leden.

Skötselåtgärder

Skylt sätts upp vid plats längs vägen söder om reservatet där det lämpar sig att ställa några bilar. Utmärkning av reservatets gränser. På sikt kan anläggande av led göras på initiativ av Länsstyrelsens naturförvaltande enhet efter samråd med markägaren.

Jakt och fiske

Området tillhör Kråkbergs viltvårdsområde respektive Mora-Våmhus fiskevårdsområde. Vilka arter som får jagas regleras inte i föreskrifterna, endast detaljer i hur jakten får utövas (t.ex. passens utformning). Fisket inskränks inte i naturreservatet.

Dokumentation och uppföljning

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan bör göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås. Uppföljning genomförs av Länsstyrelsen och bör ge vägledning om huruvida ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd.

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, i samverkan med enheten för naturskydd vid Länsstyrelsen. Förvaltaren ansvarar även för att följa upp övriga genomförda skötselåtgärder.

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen eller andra fältundersökningar indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

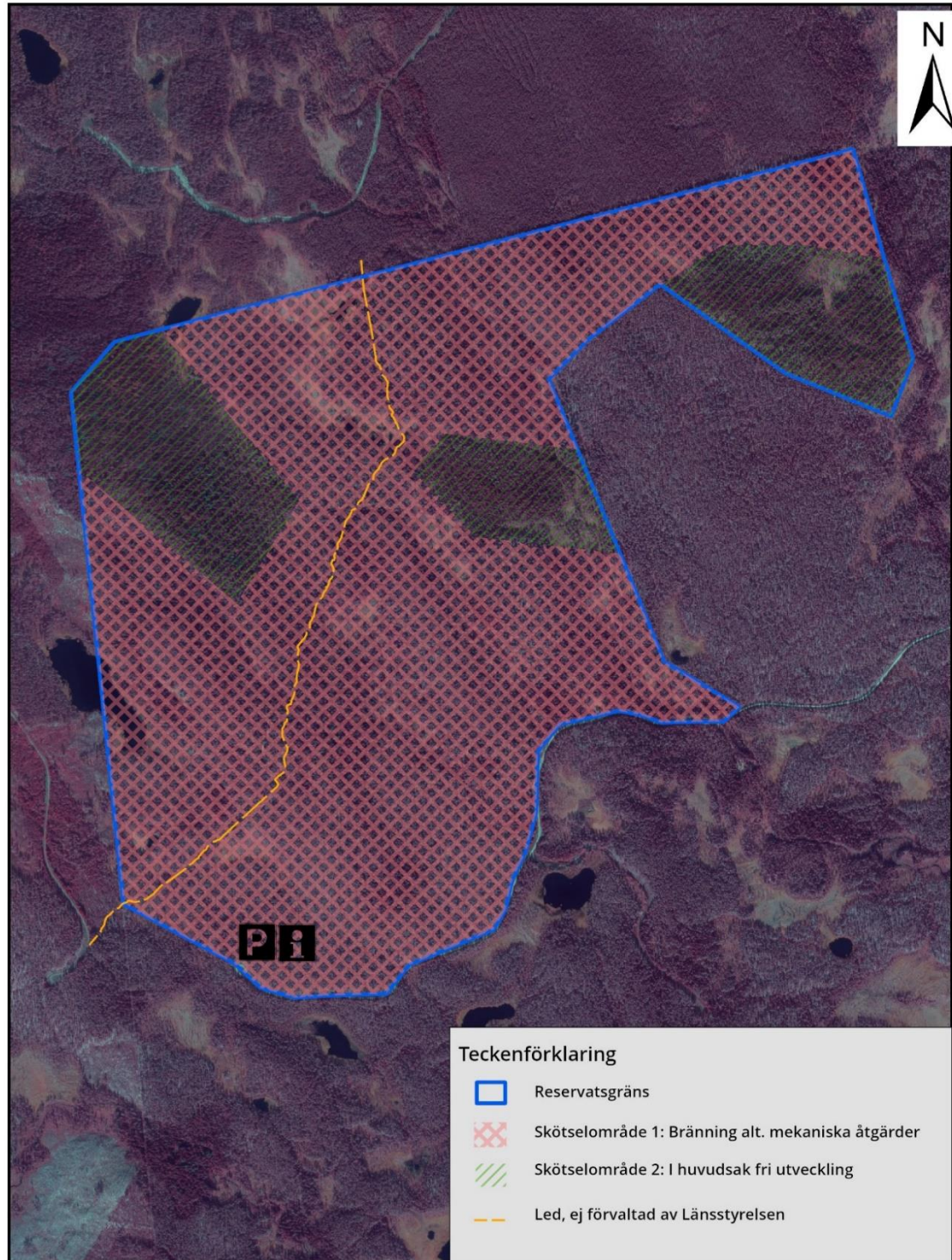
Prio	Åtgärd	Var	Frekvens
1	Uppmärkning av reservatsgräns	Se karta	Engångsåtgärd,
1	Uppsättning och underhåll av informationsskyltar	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Information till webbplats		Engångsåtgärd,
2	Naturvårdsbränning	Skötselområde 1	Återkommande
3	Mekaniska åtgärder som	Skötselområde 1	Återkommande
3	Friställande av naturvärdesträd	Skötselområde 1 och ev. 2	Återkommande

Bilagor

Skötselplanebilaga 1. Skötselkarta

Skötselkarta för Oxeråsens naturreservat

0 500 1 000
Meter

Du kan överklaga beslutet hos regeringen

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Så här överklagar du beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Dalarnas län antingen via e-post; dalarna@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Dalarnas län, 791 84 Falun.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt
- Klagande ska ange namn, adress och telefonnummer.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post dalarna@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-225 00 00. Ange ärendets diarienummer.